

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen
(MPD)

BESLUT

1 (16)

2009-11-05

Dnr: 551-508-08

Sand och Grus AB Jehander
Box 8
814 25 ÄLVKARLEBY

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) till täkt av naturgrus samt till krossning och sortering av utbrutet material på fastigheten Stallmon 1:1 i Älvkarleby kommun

BESLUT

Tillstånd

Länsstyrelsen i Uppsala län, miljöprövningsdelegationen (MPD), meddelar Sand och Grus AB Jehander (org.nr. 556016-1183) tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) att med nedan angivna begränsningar bedriva täkt av naturgrus på fastigheten Stallmon 1:1 i Älvkarleby kommun, se bilaga A1.

Täktverksamhet får bedrivas endast inom det på kartbilaga A2 markerade brytområdet.

Tillståndet avser uttag av högst 200 000 ton naturgrus och med ett maximalt uttag av 35 000 ton per år och gäller längst till och med den 31 december 2019. Länsstyrelsen meddelar vidare Sand och Grus AB Jehander tillstånd enligt 9 kap. MB att inom samma verksamhetsområde bedriva krossning och sortering av utbrutet material.

Verksamheterna klassas enligt bilagan till förordningen (1989:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd med **verksamhetskoderna 10.20** (prövningsnivå B) respektive **10.50** (prövningsnivå C).

Miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen godkänner med stöd av 6 kap. 9 § MB miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet.

Villkor för verksamheten

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Sand och Grus AB Jehander angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet. Sådana mindre ändringar av verksamheten som avses i 5 § tredje stycket förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, ska anmälas på det sätt som anges i 22 § samma förordning till tillsynsmyndigheten.

2. Gränsen för brytområdet och fixpunkter inom området ska i terrängen märkas ut på väl synligt sätt. Markeringarna får inte rubbas eller döljas under exploateringstiden. Innan brytning påbörjas ska utmärkningarna godkännas av tillsynsmyndigheten.
3. Brytning får inte bedrivas närmare ovanför högsta grundvattenyta än en meter i den yttre skyddszonen för vattentäkten utan beviljat undantag från skyddsbestämmelserna för kommunens grundvattentäkt i Uppsalaåsen vid Kronsågen. Brytning får inte bedrivas till lägre nivå än +22 möh. Grundvattennivån ska observeras och dokumenteras minst en gång per år.
4. Befintliga träd och buskar inom verksamhetsområdet ska i möjligaste mån bevaras. Insynsskyddande skogsriddar ska kvarlämnas mellan verksamhets- och brytgränserna i den mån skog finns i aktuellt område.
5. Normal arbetstid ska vara helgfri måndag-fredag kl. 06-18. Krossning och sortering får endast ske helgfri måndag-fredag kl. 07-18. Utlastning och transport av material får ske dagligen kl. 06-18. Tillsynsmyndigheten får, om särskilda omständigheter föreligger, medge tillfälligt undantag från detta villkor.
6. Buller från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger följande riktvärden*.
 - 50 dB(A) dagtid (kl. 07-18),
 - 45 dB(A) lördagar, sön- och helgdagar dagtid (kl. 07-18),
 - 45 dB(A) kvällstid (kl. 18-22) och
 - 40 dB(A) nattetid (kl. 22-07).Om hörbara toner eller impulsljud förekommer ska de angivna värdena för ekvivalent ljudnivå sänkas med 5 dB(A)-enheter. Momentana ljud nattetid (kl. 22-07) får inte överstiga 55 dB(A) vid bostäder.
7. Tankning av tåktmaskiner inom tåktområdet får endast ske på minst en meter hårdgjort underlag av exempelvis packat stenmjöl så att eventuellt spill kan tas omhand. Lastbilar får inte tankas inom tåktområdet.
8. Eventuell lagring av bränsle, oljor, kemiska produkter och farligt avfall ska ske på ogenomsläpplig, invallad yta. Invallningen ska vara försedd med tak eller regnskydd. Lagringen ska vidare vara utformad så att hela den lagrade volymen vid läckage förhindras att tränga ner i marken.
9. I maskiner som används i tåkten får endast hydraulvätskor som uppfyller miljökraven i svensk standard användas.
10. Beredskap för omedelbar sanering av eventuellt spill av kemikalier eller bränsle ska finnas inom arbetsområdet.
11. Upplag, körplaner, transportvägar och laster ska vid behov bevattnas eller övertäckas. Stoftspredning från bandtransportörer och krossverk ska förhindras genom inkapsling eller bevattning. Salt får inte användas som medel för att binda damm.

12. Avbaning av brytområdet ska ske allt eftersom arbetet fortskrider i täkten. Vid avbaning ska sådant material som ska användas vid efterbehandling läggas upp i ordnade upplag.
13. Främmande schaktmassor och skrot får inte läggas upp inom verksamhetsområdet.
14. Tillståndsinnehavaren är skyldig att se till att illegal tippning inte förekommer inom verksamhetsområdet. Tillfartsvägar till täkten ska så långt möjligt vara avspärrade.
15. Krönet vid öppna brytfronter ska stänglas eller på annat sätt markeras för att minska risken för olyckor.
16. Fortlöpande egenkontroll ska genomföras av driften och anläggningen, t.ex. genom daglig kontroll av bränslecisterner, spilltråg, tillhörande ledningar och ventiler. Åtgärder ska noteras i dagbok.
17. Vid exploatering ska en kopia av detta beslut finnas tillgänglig på arbetsplatsen.
18. Tillståndet gäller under förutsättning att säkerhet i form av bankgaranti eller spärrat konto enligt vad som anförts nedan under rubriken **Säkerhet** har ställt för kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Säkerheten ska godkännas av Länsstyrelsen (MPD) innan tillståndet får tas i anspråk.

** Med riktvärde avses ett värde som om det överskrids medför skyldighet för tillståndshavaren att vidta sådana åtgärder att värdet kan innehållas.*

Utredningar och föreskrifter under en provotid

Miljöprövningsdelegationen uppskjuter med stöd av 22 kap 27 § MB frågan om vilka slutliga villkor som ska gälla för efterbehandling av täkten. Under provotiden ska Sand och Grus AB Jehander utföra följande utredningar.

U1. Sand och grus AB Jehander ska under provotiden utreda utformningen av efterbehandlingen av täkten i samråd med Länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten samt fastighetsägaren. Av utredningen ska framgå alternativ utformning till efterbehandling jämfört med den 25 juni 2008 upprättade efterbehandlingsplanen.

Utredningen samt förslag till slutliga villkor ska lämnas till Länsstyrelsen senast de 31 december 2010.

Efterbehandling

Se ovan under rubriken **Utredningar och föreskrifter under en provotid**.

Igångsättningstid

Verksamheten ska ha påbörjats senast den 31 december 2009. Sand och Grus AB Jehander ska meddela tillsynsmyndigheten när verksamheten påbörjas.

Verkställighetsförordnande

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 22 kap. 28 § första stycket MB att tillståndet får tas i anspråk även om beslutet inte vunnit laga kraft. Sand och Grus AB Jehander ska meddela tillsynsmyndigheten när verksamheten påbörjas. Enligt vad som anförts ovan under villkor 18 får emellertid tillståndet inte tas i anspråk förrän föreskriven säkerhet ställts och godkänts av Länsstyrelsen (MPD).

Täktavgift

Enligt 4 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken ska den som har tillstånd till täkt betala avgift. Länsstyrelsen fastställer avgiften till 12 250 kr per år. Avgiften är beräknad på en total tillståndsgiven mängd på 200 000 ton naturgrus. Avgiften är nedsatt med 30 % eftersom ansvaret för tillsyn överlåtits till kommunen. Avgift ska betalas från och med det kalenderår som följer efter det att beslut om tillstånd har meddelats. Därefter ska avgiften betalas för varje påbörjat kalenderår som tillståndet gäller.

Säkerhet

En bankgaranti eller spärrat konto på 490 000 kronor ska ställas som säkerhet för kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Länsstyrelsen kan enligt 24 kap. 5 § första stycket 12 MB ompröva säkerheten om den inte längre kan anses tillräcklig eller är större än vad som behövs.

Särskilda upplysningar

Detta tillstånd befriar inte Sand och Grus AB Jehander från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser. Särskilt erinras om vikten av att de allmänna skyldigheterna enligt bilaga B beaktas.

Fasta fornlämningar är skyddade enligt bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Det är bl.a. förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, täcka över, köra över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada fast fornlämning. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla till Länsstyrelsen att en fornlämning har påträffats.

Sand och Grus AB Jehander ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten, t.ex. genom daglig kontroll av bränslecisterner, spilltråg, tillhörande ledningar och ventiler, för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön (26 kap. 19 § MB). Åtgärder ska noteras i en dagbok. I övrigt ska iakttas vad som sägs i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. Miljörapporten ska varje år före utgången av den 31 mars inges till tillsynsmyndigheten (26 kap. 20 § MB). Den ska utformas i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2006:9) om miljörapport.

Uppgifter om produktion av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter ska, enligt 5 § förordningen (1998:904) om täkter och anmälan för samråd, årligen lämnas till Länsstyrelsen.

Enligt 2 kap. MB gäller vissa allmänna hänsynsregler som ska iakttas. Särskilt erinras om 2 kap. 4 § MB vari föreskrivs om skyldigheten att undvika sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga.

Ändring av verksamheten kan kräva nytt tillstånd eller anmälan i enlighet med 5 och 21 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Bedrivs miljöfarlig verksamhet av annan än den som meddelats tillståndet, ska den nye verksamhetsutövaren enligt 32 § samma förordning snarast möjligt upplysa tillsynsmyndigheten om det ändrade förhållandet.

Uppkommer fråga om avvikelser från de villkor som meddelats ska tillstånd för detta sökas hos Länsstyrelsen.

Sedan täktarbetet avslutats och efterbehandlingen enligt villkoren verkställts ska anmälan härom omedelbart göras till tillsynsmyndigheten.

Det förutsätts att verksamheten inte innebär intrång i allmän eller enskild rätt.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Tidigare beslut

Av ansökningshandlingarna från den 3 maj 1999 framgår att ansökan avser ett uttag av de återstående volymer, som finns inom den den 21 mars 1996 upprättade täktplanen. Ansökan omfattade ett uttag av maximalt 550 000 ton. Länsstyrelsen i Uppsala län beslutade den 20 september 1999 (dnr. 233-3481-99) att meddela CX Grus AB (org.nr. 556135-9158) tillstånd enligt MB till täkt av grus på fastigheten Stallmon 1:1 i Älvkarleby kommun. Sand och Grus AB Jehander (org.nr. 556016-1183) övertog den 30 juni 2005 tillståndet enligt beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr. 541-6214-05). Tillståndet den 20 september 1999 (dnr. 233-3481-99) var tidsbegränsat till och med den 30 september 2009.

Ansökan med åtaganden och yrkanden

Sand och Grus AB Jehander (org.nr. 556016-1183), nedan kallat Bolaget, har ansökt om tillstånd enligt 9 kap. MB till täkt av naturgrus på fastigheten Stallmon 1:1 i Älvkräleby kommun. Ansökan avser ett totalt uttag av 500 000 ton material under 15 års tid. Det årliga uttaget beräknas bli 35 000 ton. Dessutom ansöks om tillstånd för uppställning av kross- och sorteringsverk inom verksamhetsområdet. En miljökonsekvensbeskrivning har upprättats och bifogats ansökan.

Bolaget yrkar även på att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att beslutet ännu inte vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

Samråd

Samråd med Länsstyrelsen i Uppsala län samt Älvkarleby kommun hölls på anläggningen den 21 januari 2008. Närboende, berörda organisationer och markägaren informerades om den planerade fortsatta verksamheten via brev utsända den 3 mars 2008. Den planerade verksamheten bedöms medföra betydande miljöpåverkan.

Ärendets handläggning

Ansökan om tillstånd till grustäkt och kross- och sorteringsverksamhet kom in till Länsstyrelsen i Uppsala län den 22 juli 2008. En miljökonsekvensbeskrivning var bifogad ansökan.

Ärendet kungjordes den 7 maj 2009 i Arbetarbladet och Gefle Dagblad. Ansökan har remitterats till Kommunstyrelsen, Bygg - och miljönämnden i Älvkarleby kommun, Gästrike Vatten AB, Försvarsmakten och Fortifikationsverket för yttrande. Yttranden har kommit in från Bygg- och miljönämnden, Försvarsmakten och Fortifikationsverket.

Bolaget har fått del av inkomna yttranden och har bemött vad som anförts.

Vidare har Bolaget fått del av Länsstyrelsens förslag till beslut i ärendet och har därefter kommit in med yttrande.

BOLAGETS BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN

Lokalisering

Täkten är belägen omedelbar öster om väg 291 vid Stallmon cirka 2 km söder om Älvkarleby, se bilaga A1. Täkten är belägen inom yttre skyddszon för vattentäkt.

Motiv för täkten

Motiv för valet av lokaliseringen av täkten är att verksamheten pågått under många år varför det bedömts som mer lämpligt att fortsätta verksamheten inom detta område i stället för att göra ett nytt ingrepp på någon annan plats. Täkten fyller främst en viktig funktion för försörjningen av efterfrågade naturgrusprodukter i närområdet. Lokaliseringen innebär även korta transporter, vilket är gynnsamt ur förorenings- och trafiksäkerhetssynpunkt.

Verksamhetstid och materialuttag

Ansökan omfattar ett uttag av 500 000 ton naturgrus under 15 års tid med en planerad täktbotten på +22 möh. Detta innebär att avståndet till grundvattennivån kommer att vara cirka 2 meter. Täktområdet upptar en total yta på cirka 18 ha och brytområdet utgörs av ca 16 ha. Enligt sökanden innebär det att brytområdet utökas något mot öster jämfört med tidigare tillstånd.

Efterbehandling

Uttaget av material får inte vara större än att nivåkurvorna i efterbehandlingsplanen innehålls. Efterbehandlingen ska ske successivt. Täktens kanter släntas ned och slutningar görs med flackare eller brantare lutning, så att en anpassad anslutning kan göras mot omgivande terräng. Den del av täkten som brutit ner till

en nivå understigande 2 meter över högsta grundvattenytan kommer att fyllas med eget grusmaterial för att uppnå ett skyddsavstånd på 2 meter.

Täktbotten i första hand, och i mån av tillgång på massor, slänterna täcks slutligen med den sparade avbaningsmassorna, vilket ger goda förutsättningar för att snabbt återetablera den ursprungliga floran. Det organiska ytlagret har också betydelse för kvaliteten på det nybildade grundvattnet då den infiltrerade nederbörden passerar detta biologiskt aktiva skikt.

I väster inskränker sig efterbehandlingen till att städa bort skrot och varsamt jämna till de mest oregelbundna partierna. I den brantare södra delen bildas en ganska tvär blockrik slänt bestående av skrotsten, ofyndiga massor som läggs i släntfoten och jämnas till med blockrika avbaningsmassor. I den södra delen finns även ett par backsvalbon som bör lämnas kvar vid efterbehandlingsarbetet.

Den norra delen är i stort sett färdigutbruten. Förslagsvis schaktas slänten ut genom att massor skjuts ner bakifrån. Avsikten är att skapa en ny biotop bestående av en oöväxt yta mot söder för insekter.

Återstående partier främst mot öster kommer att exploateras selektivt beroende på vilka fraktioner som för tillfället behövs. Efterbehandlingen kommer därför huvudsakligen att utföras i slutskedet genom att slänter jämnas av och täktbotten täcks med kvarvarande avbaningsmassor. Befintliga byggnader och andra installationer tas ned. Målet med efterbehandlingen är enligt sökanden att täktområdet i framtiden till största del ska utgöra skogsbevuxen mark i form av en svacka i terrängen.

Arbetstider

Verksamhet kommer att pågå inom täktområdet vardagar mellan kl. 06.00 – 18.00. Sporadisk underhållsverksamhet kan även förekomma på andra tider samt under lördagar och helgdagar förutsatt att gällande riktvärdena för buller klaras vid omkringliggande bebyggelse. Transporter till och från täkten sker dagligen mellan kl. 06.00 – 18.00. Under vinterhalvåret då efterfrågan är låg hålls täkten öppen under måndagar och torsdagar.

Kemikaliehantering

Drivmedel förvaras i tankar med spilltråg och tak. Arbete pågår med att flytta drivmedlet i maskinhallen. Smörjmedel, rengöringsmedel och oljor förvaras i ett tråg i maskinhallen. Avfallsprodukter som spilloljor m.m. borttransporteras och omhändertas av godkänd transportör.

Transporter

I medeltal bedöms 5 transporter ske från täkten per dag.

Krossning, siktning och upplag

Det uttagna gruset lastas med lastmaskin för krossning i ett stationärt, eldrivet krossverk. Det krossade materialet siktas och fördelas i upplag med olika fraktioner. Vissa gruskvaliteter siktas enbart. Några gruskvaliteter våtsiktas med vatten som tas upp i täktdammen som sedan recirkuleras till en mindre damm. Brytning, siktning och krossning kommer att bedrivas i kampanjer under året.

Skyddsåtgärder

Brytning kommer att ske på ett sådant sätt som medger återgång till skogsplantering efter avslutad verksamhet, vilket innebär att ett vegetationslager påförs och tåkten anpassas till de omgivande topografiska förhållandena. Befintlig vegetation fungerar väl som insynsskydd för verksamheten.

Vid köp av kemiska produkter ska i första hand väljas miljövänligare alternativ i den mån det finns produkter på marknaden som är möjliga att använda i verksamheten. Hantering av oljor och andra kemiska produkter kommer att hanteras som tidigare. Absorptionsmedel finns tillgängligt i maskinhallen och arbetsfordon vid ett ev. läckage.

Verksamhetens fordon drivs med miljödiesel klass 1. Tomgångskörning undviks. Vid köp av nya fordon prioriteras miljöklassade sådana. Vattenbegjutning av upplag och körvägar sker vid behov. Krossning och lastning sker på täktbotten för att minska bullret för omgivningen.

Bebyggelse

Området är i sin helhet relativt glest bebyggt. Avståndet till närmaste enskilda bebyggelse väster om tåkten är ca 200 meter. Närmaste gruppbebyggelse är Älvkarleby som ligger cirka 2 km norr om täktområdet.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN

Nollalternativet

Behovet av naturgrusprodukter i regionen kvarstår även om den ansökta fortsatta täktverksamheten vid fastigheten Stallmon 1:1 inte skulle beviljas. Material kommer att få hämtas längre bort med längre transporter och en ökad regional miljöbelastning som följd. I närområdet finns det endast en grustäkt som skulle kunna producera det efterfrågade materialet och det är den i Arvidsbo, belägen ca 25 km söder om Stallmon. Naturgruset i Arvidsbo försörjer huvudsakligen Tierpsområdet och skulle därmed förutom det ökade behovet av tunga transporter också tömmas fortare än beräknat vilket inskränker möjligheten till en långsiktig grushushållning i regionen.

Landskapsbild

Den fortsatta täktverksamheten innebär fortsatta uttag av grus med en samtidig efterbehandling av tåkten. Efter avslutad grusuttag och färdigställd efterbehandling kommer området att utgöra en skogsklädd svacka i landskapet, vilket är en dramatisk förändring jämfört med det ursprungliga utseendet då området utgjordes av ett åsparti.

Naturvärden

Inom brytområdet är den ursprungliga skogsklädda åsbiotopen helt borta och ersatt med en "steril" naken grusbotten omgiven av lika nakna täktkanter. Förändringen har inneburit att livsrum har skapats för nya arter av växter och djur i en miljö som numera är ytterst sällsynt. Att behålla denna särart kommer därför att beaktas vid efterbehandlingsarbetet.

I den västra delen har en ny vegetation av örter och sly redan etablerats eftersom brytning här inte skett på många år. Området kommer omgående att färdigställas genom att de största oregelbundenheterna jämnas till. Hänsyn kommer att tas till den befintliga floran så att den i möjligaste mån sparas.

Även den södra delen är färdigbruten, här når brytfronten nästan ända fram till fastighetsgränsen, vilket innebär att material kommer att påföras från släntfoten och uppåt för att skapa en lite flackare slänt. Backsvalornas bon kommer att sparas.

Även den sandigare norra delen är i stort sett färdigutbruten. Här skapas förslagsvis en naken "het" sandslänt, som gynnar många insektsarter. De befintliga rothaken är värdefulla för bl.a. flera arter av steklar och sparas i möjligaste mån eller återskapas. Området kommer inte att skogsplanteras.

Återstående kantpartier, främst österut, kommer att exploateras och efterbehandlas selektivt, huvudsakligen i slutskedet, genom att kanterna jämnas av. Både slänterna och täktbotten täcks med befintliga sparade avbaningsmassor för att underlätta etableringen av den ursprungliga floran och faunan. Hela området återbeskogas.

Yt- och grundvatten

Inget ytvatten avrinner från täktområdet eftersom det utgör en svacka i terrängen där nederbörden relativt obehindrat kan infiltrera i gruset och bilda grundvatten.

Älvkarleby kommuns vattentäkt Kronsågen ligger i åsformationen knappt 1 km norr om Stallmons grustäkt. Grundvattennivåerna har under år 2008 kontrollerats regelbundet i fasta observationsrör runt om täkten. Grundvattnets strömningsriktning är huvudsakligen mot norr. Tidigare utförda hydrologiska utredningar har visat att risken för att föroreningar ska sprida sig från grustäkten till vattentäkten är mycket liten bl.a. eftersom det finns indikationer på att grustäkten och vattentäkten är hydrologiskt skilda genom en moränrygg som dämmer grundvattenflödet mot norr. Eftersom Stallmons grustäkt ligger inom yttre skyddsområde för vattentäkten är grustäktens verksamhet reglerad i skyddsföreskrifterna för vattentäkten.

Största risken för utsläpp till mark och vatten uppstår i samband med tankning, ev. läckage, haveri eller sabotage på tankar, hydraulutrustning eller andra maskinkomponenter. Företaget har utarbetade rutiner för omhändertagande av ev. olje- eller bränslespill.

Trafik

Med hänsyn till att utfarten från täkten sker direkt på en relativt stor väg bedöms transporterna inte ge någon direkt störning av de cirka 5 utgående fordonen per dag.

Buller

Under nuvarande drift har gällande bullernivåer enligt Naturvårdsverkets riktlinjer hållits och inga klagomål har inkommit från närboende. All verksamhet, förutom uttransport av material, sker på täktbotten i skydd av bulleravskärmade täktkanter.

Den direkteldrivna tåktutrustningen bidrar också till att hålla en acceptabel bullernivå.

Den fortsatta driften kommer att innebära fortsatt bullerspridning från lastmaskiner, kross- och sorteringsanläggning samt transporter. Den samlade bullernivån förväntas dock minska något jämfört med tidigare verksamhet eftersom modernare och därmed ljuddämpande krossverk och tåktfordon kommer att anskaffas efterhand som de gamla byts ut. Förhärskande vindriktningar från väst och sydväst medför att ljudspridningen huvudsakligen sker mot öster och nordost, där bebyggelse inom rimligt avstånd saknas.

Utsläpp till luft - dammspridning

Damm och stoft uppkommer vid krossning, sortering och övrig hantering av ballastmaterial samt vid transporter. Förekomsten av damm och stoft kring verksamheten är i första hand en arbetsmiljöfråga och berör främst de som arbetar i tåkten. Den fortsatta driften kommer inte att öka dammspridningen jämfört med nuvarande verksamhet i tåkten.

YTTRANDEN

Bygg- och miljönämnden i Älvkarleby kommun har yttrat sig och anför att det är viktigt att hanteringen av oljor och andra kemikalier inklusive tankning av fordon sker på hårdgjord invallad yta. Nämnden har vidare anför följande. Det är viktigt att lagring av oljor och kemikalier inklusive farligt avfall sker under tak på hårdgjord invallad yta utan avlopp som rymmer hela den lagrade volymen. Det är vidare viktigt att efterbehandling av tåkten sker av den del av tåkten som är färdigbruten och att fortsatt efterbehandling görs efterhand som brytning utförs. Inom verksamhetsområdet får inga främmande massor förvaras eller användas för efterbehandling. Efterbehandlingen ska ske i samråd med Älvkarleby kommun och Länsstyrelsen i Uppsala län. Det är viktigt att vara medveten om att tåkten är belägen inom det yttre skyddsområdet för Älvkarleby kommuns huvudvattentåkt och att som lägsta skyddsnivå följa skyddsföreskrifterna.

Några erinringar mot tåktverksamheten har inte framförts från andra myndigheter eller närboende.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV YTTRANDENA M.M.

Bolaget bemötte inkomna synpunkter i en skrivelse som kom in till Länsstyrelsen den 26 juni 2009. Bolaget har anför att de noterat att Försvarmakten och Fortifikationsverket inte har någon invändning mot fortsatt drift enligt ansökan. Bolaget har vidare anför att de är beredda att tillmötesgå vad Bygg- och miljönämnden anför.

Bolaget har vidare med anledning av Länsstyrelsens förslag till beslut i ärendet anför att de accepterar beslutet vad gäller tillståndsgiven mängd, maximal årlig mängd och alla föreslagna villkor för verksamheten men ber om förlängning av tillståndstiden med 5 år.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING

Enligt bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd utgör täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord eller andra jordarter (verksamhetskod **10.20**) tillståndspliktig verksamhet som givits beteckningen B (prövningsnivå Länsstyrelsen). Vidare utgör enligt samma bilaga berg- eller gruskrossverk eller sorteringsverk för sand, grus, sten eller morän (verksamhetskod **10.50**) anmälningspliktig verksamhet som givits beteckningen C (prövningsnivå Miljö- och hälsoskyddsnämnden). Den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet får enligt 9 kap. 6 § tredje stycket MB ansöka om tillstånd till verksamheten enligt MB även om det inte krävs tillstånd. Ansökan om tillstånd till gruskrossverk eller sorteringsverk för sand grus och sten m.m. (verksamhetskod **10.50**) får i förevarande fall anses ha skett på s.k. frivillig grund.

Tillämpliga lagrum

Miljöbalkens mål

Enligt 1 kap. 1 § MB syftar bestämmelserna i balken till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. MB ska tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

De allmänna hänsynsreglerna

Enligt 2 kap. 2 § MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (det s.k. kunskapskravet).

Enligt 2 kap. 3 § MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (den s.k. försiktighetsprincipen). I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt 2 kap. 4 § MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter

eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga (den s.k. produktvalsprincipen). Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism

Enligt 2 kap. 5 § MB ska alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning (de s.k. hushållnings- och kretsloppsprinciperna). I första hand ska förnybara energikällor användas.

Val av plats

Enligt 2 kap. 6 § MB ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Vid bl.a. tillståndsprovning enligt 9 kap. MB ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. MB tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden. Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Särskilt om täkter

Enligt 9 kap 6 b § MB får en täkt av naturgrus som kräver tillstånd eller anmälan enligt 9 kap MB eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, inte komma till stånd om

1. det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material,
2. naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande eller framtida dricksvattenförsörjning och täkten kan medföra en försämrad vattenförsörjning, eller
3. naturgrusförekomsten utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen anser att det är av stor vikt att uttaget av material i grusåsarna minskar och att alternativt material tas fram för framtida materialförsörjning. Länsstyrelsen har i beslut den 4 februari 1994 fastställt en strategi för hushållning av ändliga naturresurser. Den innebär bland annat att täktillstånd i orörda naturgrusavlagringar inte lämnas, samt att huvuddelen av materialförsörjningen ska baseras på bergkross och andra alternativ till naturgruset.

Länsstyrelsen anser att naturgrus endast ska användas för ändamål där alternativa material, exempelvis bergkross, inte kan ersätta naturgrus. Vid betongtillverkning är det endast finfraktionerna < 4 mm som idag inte fullt ut kan ersättas av annat material. På sikt bör dock möjligheter finnas att hitta alternativa tekniker för betongtillverkning för att därigenom kunna öka användning av bergkross av god kvalitet.

Bolaget kan bedömas ha goda förutsättningar för att även i fortsättningen vara konkurrensstark genom att företaget har en sandtäkt ca 3 km norr om Älvkarleby

och en grustäkt vid Arvidsbo ca 2 km väster om Tierp samt att bolaget även har en bergtäkt vid Strömsberg, nordost om Tierp.

Länsstyrelsen anser att huvuddelen av de av bolaget uppräknade materialslagen från aktuell grustäkt kan ersättas med krossmaterial. De omkring 21 000 ton som levereras i närområdet används i huvudsak till singel/makadam, prydnadssten, gårdsgrus och övrigt. Detta är områden där en övergång till krossmaterial bör ske snarast och som redan skett i många kommuner. Likaså kan tvättad bergkross användas för markbäddskonstruktioner. Natursingel och prydnadssten kan vara dekorativ men är inte oersättlig. Länsstyrelsen anser att endast en mindre del (40 %) av det material som bryts ut från grustäkten inte går att ersätta med krossmaterial då det bl.a. används för betongtillverkning, gungsand, dressand och mur/putssand.

Bygg- och miljönämnden har påpekat i sitt yttrande att täkten ligger inom yttre skyddszon för vattentäkten men de anser ändå att verksamheten kan bedrivas om det sker i enlighet med skyddsföreskrifterna.

Naturgrus är en ändlig resurs. Enligt 9 kap. 6 b § 2 MB får en täkt av naturgrus som kräver tillstånd inte komma till stånd om naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande eller framtida dricksvattenförsörjning och täkten kan medföra en försämrade vattenförsörjning. Åsar och andra geologiska formationer har stor betydelse som dricksvattentäkter och för behandling av råvatten. Uttaget av naturgrus bör därför minimeras och ersättas med återanvänt material, krossberg och morän. I detta fall konstaterar Länsstyrelsen att ett fortsatt begränsat uttag underlättar en god efterbehandling av täkten. Verksamheten ska dock, för att värna om den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen i Älvkarleby kommun samt att få en bra efterbehandling av täkten, begränsas till 10 år med ett uttag av högst 200 000 ton och med ett maximalt uttag av 35 000 ton under ett enskilt verksamhetsår.

Efterbehandling

För att få en bra avslutning och efterbehandling av täkten ska Bolaget under en provotid utreda utformningen av efterbehandlingen av täkten i samråd med Länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten samt fastighetsägaren. Av utredningen ska alternativ utformning till efterbehandling framgå jämfört med den den 25 juni 2008 upprättade efterbehandlingsplanen.

Buller

Avståndet till närmaste bostadshus är 200 meter. Några klagomål har dock inte förekommit mot täktverksamheten. Länsstyrelsen bedömer, trots det begränsade avståndet, att riktvärdena för buller bör kunna innehållas, eftersom avskärmningen är god då krossningen sker nere i täkten. Bolaget ska dock sträva efter så låg ljudnivå vid täkten som möjligt. Stor vikt ska därvid läggas vid maskinernas ljudegenskaper vid val av maskinpark. Det bör framhållas att villkoret för buller avser samtliga arbetsmoment som förekommer i täkten, inklusive trafik inom området.

Grundvattenskydd

Grustäkten ligger inom yttre vattenskyddsområde. Någon påverkan på grundvattenkvaliteten får inte ske. En fortsatt täktverksamhet kräver därför extra stor försiktighet vid hantering av bränsle och andra kemiska produkter.

Damning

Åtgärder ska vidtas för att begränsa damning från verksamheten. Det gäller även transportvägar till och från verksamhetsområdet. Upplag, körplaner, transportvägar och laster ska vid behov bevattnas eller täckas över. Det åligger sökanden att självständigt vidta åtgärder för att begränsa problem med damning. Saltning får inte användas som dammbekämpningsmetod med tanke på risken för påverkan på grundvattnet.

Naturvärden

Länsstyrelsen anser liksom sökanden att naturvärdena i täktområdet är begränsade medan en god efterbehandling kan gynna vissa sandberoende insekter. Landskapsbilden är redan påverkad men kan i samband med efterbehandlingen minskas.

Rekreation

Under pågående täktverksamhet är områdets rekreativvärde begränsat men bör bli förbättrat efter slutförd efterbehandling.

Trafik

Transporterna till och från täkten är relativt begränsade i förhållande till övrig trafik på väg 291. Utfartsvägen till väg 291 är kort och utan bebyggelse. Några störningar från trafiken bör inte uppkomma på grund av fortsatt täktverksamhet.

Övrigt

Stor försiktighet ska iakttas vid hantering av oljor och övriga kemikalier för att inte riskera att mark eller yt- och grundvatten förorenas. Eventuellt spill ska omgående omhändertas.

Motivering av villkor

Länsstyrelsen finner anledning att föreskriva ett antal särskilda villkor om försiktighetsmått för att begränsa påverkan på hälsa och miljön. Villkoren avviker inte i någon väsentlig grad från de som Länsstyrelsen normalt föreskriver för aktuell typ av verksamhet.

Miljökvalitetsnormer

Enligt 5 kap. 3 § MB ska Länsstyrelsen säkerställa i ärendet att de miljökvalitetsnormer som meddelats enligt 1 § samma kapitel uppfylls. Regeringen har i förordningen (2001:527) om miljökvalitetsnormer för utomhusluft fastställt sådana normer för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar och ozon. Länsstyrelsen finner, under förutsättning att föreskrivna villkor följs, att den sökta verksamheten inte kommer att medföra att någon miljökvalitetsnorm enligt ovannämnd förordning kommer att överskridas.

Bedömningen av om verksamheten befaras medföra skada eller olägenhet av väsentlig betydelse (2 kap. 9 § MB)

Länsstyrelsen bedömer att någon sådan skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön som enligt 2 kap. 9 § MB kräver regeringens tillåtelse inte kan befaras i förevarande fall.

Planförhållanden

Täktverksamhet är etablerad på platsen och berör inte något område med riksintressen, fornlämningar, utpekade naturvärden eller planbestämmelser, bortsett från vattenskyddsområdet. Områdets utnyttjande för täktverksamhet innebär inte någon konflikt med kommunens översiktsplan.

Sammanfattande bedömning

Fråga är om pågående täktverksamhet. Som anförts ovan är hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB således inte tillämpliga i ärendet vad gäller frågan om val av plats.

Enligt Boverkets allmänna råd 1995:5, ”Bättre plats för arbete”, rekommenderas ett skyddsavstånd på 500 meter kring täkter och krossverk. Av utredningen i ärendet framgår att i täktens närområde finns befintlig bebyggelse väster om täkten på ett avstånd på cirka 200 meter. Som anförts ovan är det emellertid fråga om befintligt täktområde och befintlig bostadsbebyggelse. Länsstyrelsen anser därför att lokaliseringen får accepteras ur omgivningssynpunkt men att riktvärdet för buller ska innehållas.

Vid en samlad bedömning av ansökan och med hänsyn till vad ovan redovisats finner Länsstyrelsen att fortsatt tillstånd till täkt av naturgrus inom fastigheten Stallmon 1:1 i Älvkarleby kommun ska medges, dock i begränsad omfattning jämfört med ansökan. Försiktighetsmått för täktverksamheten ska meddelas i särskilda villkor.

Länsstyrelsen bedömer att verksamheten går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen anser således, under förutsättning att de villkor som angetts ovan följs, att den föreslagna fortsatta täktverksamheten av naturgrus inom fastigheten Stallmon 1:1 i Älvkarleby kommun är förenlig med miljöbalkens mål enligt 1 kap. MB och de allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. MB. Med hänsyn till vad sålunda anförts medger Länsstyrelsen Bolaget tillstånd enligt 9 kap. MB till fortsatt täkt av naturgrus inom fastigheten Stallmon 1:1 i Älvkarleby kommun till och med den 31 december 2019. Det totala uttaget av naturgrus får dock uppgå till högst 200 000 ton och med ett maximalt uttag av 35 000 ton per år. Inom verksamhetsområdet får även krossning, sortering, lagring, lastning och transport av utbrutet material att ske.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

16 (16)

2009-11-05

Dnr: 551-508-08

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, miljödomstolen, se bilaga C.

Beslut om kungörelsedelgivning

Se bilaga D.

Beslut i ärendet har fattats av miljöprövningsdelegationen. I beslutet har deltagits länsassessor Roger Gustafsson, ordförande, och miljövårdsdirektör Leif Sandin, miljöszakunnig. Ärendet har föredragits av miljöhandläggare Linda Jonsson, miljöenheten.

Roger Gustafsson

Leif Sandin

BILAGA

- A1 Lokaliseringskartor
- A2 Brytningsplan
- B Allmänna skyldigheter
- C Hur man överklagar
- D Beslut om kungörelsedelgivning

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Bergvik Skog Väst AB, Trotzgatan 25, 791 72 Falun
Kommunstyrelsen i Älvkarleby kommun, Box 4, 814 21 Skutskär
Bygg- och miljönämnden i Älvkarleby kommun, Box 4, 814 21 Skutskär
Försvarsmakten, Högkvarteret, 107 85 Stockholm
Fortifikationsverket, Box 603, 751 25 Uppsala
Vägverket, Region Mälardalen, Box 1140, 631 80 Eskilstuna
Gästrike Vatten AB, Hamnleden 20 806 41 Gävle
Planregistret, Box 47700, 117 94 Stockholm
Skatteverket, Storföretagsskattekontoret, Ludvikaenheten, 771 83 Ludvika